

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO

**GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT**

Priština, 15. juli 2016. godine
Ref. br.:AGJ968/16

PRESUDA

u

slučaju KI18/16

Podnosilac

Bedri Salihu

**Ocena ustavnosti presude Rev. br. 308/2015 Vrhovnog suda Kosova
od 12. novembra 2015. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Ivan Čukalović, zamenik predsednika
Robert Carolan, sudija
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija i
Gresa Caka-Nimani, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podnet od strane g. Bedria Salihua iz Mitrovice (u daljem tekstu: podnosilac zahteva), koga zastupa g. Selman Bogiqi, advokat iz Prištine.

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava presudu Rev. br. 308/2015 Vrhovnog suda Kosova od 12. novembra 2015. godine.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporene presude Vrhovnog suda, za koju podnosilac tvrdi „*da je u suprotnosti sa članom 21.2 [Opšta načela] Ustava Republike Kosovo*“ (u daljem tekstu: Ustav).
4. Ujedno, podnosilac traži da Ustavni Sud Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud) uvede privremenu meru i donese odluku o privremenom suspendovanju presude Rev. br. 308/2015 Vrhovnog suda Kosova, od dana podnošenja zahteva pa sve do donošenja meritorne odluke o ovom slučaju.

Pravni osnov

5. Zahtev je zasnovan na članu 113.7 Ustava i članu 47. Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon).

Postupak pred Sudom

6. Dana 27. januara 2016. godine, podnosilac je podneo zahtev Sudu.
7. Dana 12. februara 2016. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Altaya Suroya za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Robert Carolan (predsedavajući), Selvete Gërxhaliu-Krasniqi i Gresa Caka-Nimani.
8. Dana 1. marta 2016. godine, Sud je obavestio podnosioca o registraciji zahteva i poslao kopiju zahteva Vrhovnom sudu Kosova.
9. Dana 20. maja 2016. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i iznelo preporuku Sudu o prihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

10. Dana 9. aprila 2010. godine, podnosilac zahteva je pretrpeo teške telesne povrede u saobraćajnoj nesreći prouzrokovanoj od strane korisnika osiguranja Osiguravajućeg društva “SIGMA” iz Prištine (u daljem tekstu: SIGMA).
11. Dana 11. jula 2012. godine, Opštinski sud u Srbici je [presuda P.br. 41/2011], proglasio korisnika osiguranja SIGMA isključivim krivcem za prouzrokovanje saobraćajne nesreće u kojoj je povređen podnosilac zahteva.
12. Neodređenog datuma, podnosilac zahteva je podneo tužbu protiv SIGME Osnovnom sudu u Prištini, sa zahtevom za naknadu materijalne i nematerijalne štete prouzrokovane isključivom krivicom korisnika osiguranja SIGMA.

13. Dana 30. jula 2014. godine, Osnovni sud u Prištini je [presudom C. br. 1234/10] delimično usvojio tužbu podnosioca zahteva i obavezao SIGMU da nadokanadi podnosiocu materijalnu i nematerijalnu štetu prouzrokovanu od strane njenog osiguranika.
14. Osnovni sud u Prištini je bazirao procenu za određivanje visine naknade za materijalnu i nematerijalnu štetu na nalazima medicinskog veštačenja i super veštačenja, kao i na ustaljenoj sudskoj praksi koja se tiče određivanja visine naknade za materijalnu i nematerijalnu štetu.
15. Neodređenog datuma, SIGMA je izjavila žalbu Apelacionom sudu na presudu Osnovnog suda u Prištini, tvrdeći bitne proceduralne povrede, pogrešno i nepotpuno utvrđivanje činjeničnog stanja i pogrešnu primenu materijalnog prava.
16. Dana 29. juna 2015. godine, Apelacioni sud je [presudom Ac. br. 4842/2014] delimično usvojio žalbu SIGME i ukinuo presudu Osnovnog suda u Prištini u delu koji se odnosi na visinu materijalne štete i taj deo presude vratio na ponovno odlučivanje Osnovnom sudu. Što se tiče dela presude koji se odnosi na određivanje visine nematerijalne štete, Apelacioni sud je potvrdio presudu Osnovnog suda.
17. Apelacioni sud je pravnu ocenu prvostepenog suda koja se tiče određivanja visine nematerijalne štete prihvatio kao zakonsku i pravednu, te je shodno tome zaključio da u prvostepenoj presudi nema povreda odredbi Zakona o parničnom postupku i da je pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje.
18. Neodređenog datuma, tužena SIGMA je podnela zahtev za reviziju Vrhovnom sudu na presudu Apelacionog suda, tvrdeći da je došlo do bitne povrede parničnog postupka i pogrešne primene materijalnog prava sa predlogom da Vrhovni sud Kosova usvoji reviziju i smanji iznose za nematerijalnu i materijalnu štetu ili da obe presude ukine i vrati predmet prvostepenom sudu na ponovno suđenje.
19. Dana 12. novembra 2015. godine, Vrhovni sud Kosova je presudom Rev. br. 308/2015 delimično usvojio, kao osnovan, zahtev za reviziju podnet od strane SIGME, te je shodno tome preinačio presudu Apelacionog suda i Osnovnog suda u Prištini, znatnim smanjenjem iznosa novčane naknade za nematerijalnu štetu prouzrokovanu podnosiocu zahteva.
20. Vrhovni sud je zaključio da iznosi za nadokadu nematerijalne štete, presuđeni od strane nižestepenih sudova „nisu adekvatni i u skladu sa prirodom odštete za nematerijalnu štetu, imajući u vidu značaj stepena dobrobiti i svrhu za koju treba da posluži ova naknada, kao što je predviđeno članom 200. stav 1. i 2. Zakona o obligacionim odnosima“.
21. Vrhovni sud je, dalje, zaključio da „starosnu dob tužioca u momentu kada se dogodila nesreća, kao i prirodu povreda i svrhu naknade za nematerijalnu štetu, ovaj sud smatra da će uz pomoć presuđenog iznosa, tužioc presuđenim iznosima prevazići na zadovoljavajući način fizički bol, kao i pretrpljeni strah“.

Navodi podnosioca

22. Podnosilac zahteva tvrdi da su njegova prava iz člana 21. [Opšta načela] Ustava povređena presudom Vrhonog suda. Podnosilac se ne poziva ni na jedan drugi član Ustava. Međutim, na osnovu tvrdnje podnosioca zahteva da je presuda Vrhovnog suda neobrazložena, Sud smatra da se podnosilac žali i na povredu člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava i člana 6. [Pravo na pravično suđenje] Evropske konvencije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: EKLJP).
23. Podnosilac zahteva tvrdi da je njegovo pravo povređeno „*jer me je Vrhovni sud oštetio za 20.000 evra, jer mi je priznao samo 12.000 evra, a da nije obrazložio presudu koju je doneo*“ i zabrinjavajuće je „*to da na osnovu kojih dokaza i činjenica je preinačio pravosnažnu presudu (...)*“.
24. Štaviše, podnosilac zahteva traži da „*Ustavni sud donese odluku o privremenom suspendovanju presude Vrhovnog suda Kosova Rev. br. 308/2015 od 12.11.2015. godine, sve dok se ne donese odluka suda*“.

Prihvatljivost zahteva

25. Sud prvo ispituje da li je podnosilac zahteva ispunio uslove prihvatljivosti, propisane Ustavom i dalje precizirane u Zakonu i Poslovniku.
26. U tom smislu, Sud se poziva na stav 7, člana 113. [Jurisdikcija i Ovlašćene Strane] Ustava, koji propisuje:

“Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom.”

27. Sud se poziva i na član 48. [Tačnost podneska] Zakona, koji propisuje:

„Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena I koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori“.

28. Sud se, dalje, poziva na pravilo 36 (1) Poslovnika, koje propisuje:

(1) „Sudu je dozvoljeno da rešava zahtev:

- (a) ako je zahtev podnela ovlašćena stranka, ili*
- (b) samo ako su iscrpljena sva delotvorna pravna sredstva, koja su na raspolaganju po zakonu, protiv pobijene presude ili odluke, ili*
- (c) samo ako je zahtev podnet u roku od četiri meseca od dana kada je odluka o poslednjem delotvornom pravnom sredstvu dostavljena podnosiocu zahteva, ili*
- (d) ako je zahtev prima facie opravdan ili nije očigledno neosnovan”.*

29. Pored toga, Sud se poziva na član 49. [Rokovi] Zakona, koji propisuje:

“Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku (...).“

30. U tom smislu, Sud primećuje da je presuda Rev. br. 308/2015 Vrhovnog suda Kosova od 12. novembra 2015. godine, dok je zahtev podnet Sudu 27. januara 2016. godine.
31. Kao rezultat toga, Sud utvrđuje da je podnosilac zahteva ovlašćena stranka, da je zahtev podnet u zakonskom roku i da su iscrpljena sva raspoloživa pravna sredstva. Pored toga, podnosilac zahteva u suštini ukazuje na prava koja su navodno povređena osporenim presudom.
32. Stoga, zahtev je prihvatljiv i Sud će sada oceniti meritum zahteva.

Meritum

33. Sud podseća da podnosilac zahteva tvrdi da Vrhovni sud nije obrazložio svoju presudu prilikom smanjenja iznosa za nematerijalnu štetu tužiocu i nije dao jasan odgovor zašto je preinačio odluke nižestepenih sudova koje su se ticale visine novčane naknade, a koju su odredili nižestepeni sudovi.
34. Kao rezultat toga, podnosilac tvrdi povredu prava garantovanih članom 21. [Opšta načela] i članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa stavom 1 člana 6. [Pravo na pravično suđenje] EKLJP.

35. Član 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava propisuje:

“Svakom se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih.

Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.

[...].”

36. Član 6. (Pravo na pravično suđenje), stav 1 EKLJP, propisuje:

“Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom”.

37. Štaviše, Sud ponavlja da se u skladu sa članom 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] Ustava: *“Osnovna prava i slobode zagwarantovana ovim Ustavom tumače u saglasnosti sa sudskom odlukom Evropskog suda za ljudska prava”.*
38. Sud podseća da se glavna žalba podnosioca zahteva zasniva na činjenici da Vrhovni sud nije u dovoljnoj meri obrazložio svoju presudu, odnosno nije

obrazložio iz kojih razloga su preinačene odluke nižestepenih sudova, a koje su se ticale određivanja visine novčane naknade za pričinjenu nematerijalnu štetu, dok su na drugoj strani, Osnovni i Apelacioni sud, svoje presude obrazložili bazirajući ih na osnovu nalaza iz veštačenja i super veštačenja, pažljivo analizirajući svaki nalaz ponaosob.

39. Sud nalazi da je Osnovni sud u Prištini odredio visinu naknade za pričinjenu nematerijalnu štetu koja će se isplatiti podnosiocu zahteva, prihvativši u celosti medicinsko veštačenje i super veštačenje sprovedeno od strane nekoliko veštaka medicinske struke. Osnovni sud se pri određivanju visine naknade, takođe, pozvao i na ustaljenu sudsku praksu u sličnim slučajevima.
40. Sud nalazi da je Apelacioni sud u potpunosti potvrdio presudu Opštinskog suda, u delu koji se tiče određivanja naknade za pričinjenu nematerijalnu štetu, dok je u delu koji se tiče određivanja naknade za pričinjenu materijalnu štetu ukinuo prvostepenu presudu i vratio Osnovnom sudu na ponovno odlučivanje.
41. Apelacioni sud je obrazložio svoju presudu u delu koji se tiče potvrde određene naknade nematerijalne štete na sledeći način:

„Pravnu ocenu prvostepenog suda, kao zakonsku i pravednu, kada se radi o naknadi za fizički bol, strah, unakaženost i smanjenje opšte vitalne aktivnosti, kao i o naknadi materijalne štete na ime oštećenog vozila, drugostepeni sud u celosti usvaja, zato što je izreka pobijane presude u ovom delu jasna i razumljiva i kao takva prikladna za izvršenje. Izreka u ovom delu nije u suprotnosti sa samom sobom i obrazloženjem i sadrži dovoljno ubedljivih činjeničnih i pravnih razloga o ključnim činjenicama u ovoj pravnoj stvari. Tako da pobijana presuda u ovom delu nije obuhvaćena osnovnim povredama odredaba parničnog postupka, shodno članu 182.2 ZPP, za koje drugostepeni sud pazi prema službenoj dužnosti, na osnovu člana 194. ZPP. Zbog redovne i potpune istrage činjeničnog stanja, koja se ne dovodi u sumnju žalbenim navodima, pravedno je primenjeno i materijalno pravo od strane prvostepenog suda, kada se radi o ovim oblicima štete. Apelacioni sud ocenjuje da je presuđen iznos na ime nematerijalne štete zadovoljavajući za tužioca [podnosioca] u vezi sa postizanjem ravnoteže između duhovog bola i izazvane nematerijalne štete i u ovom delu žalbene tvrdnje se pojavljuju kao neosnovane.“

42. S druge strane, Sud podseća da je Vrhovni sud značajno smanjio iznos naknade za nematerijalnu štetu, koja je opravdana i usvojena od strane nižestepenih sudova, obrazložio svoju presudu, navodeći: *„Imajući u vidu da iznosi za naknadu štete, presuđeni od strane prvostepenog suda, nisu adekvatni i u skladu sa prirodom nematerijalne štete“*. Vrhovni sud je, takođe, imao u vidu *„starosnu dob tužioca (...), prirodu povreda i svrhu naknade za nematerijalnu štetu“*. Vrhovni sud, dalje, smatra da su *„presuđeni iznosi (...) relani i predstavljaju potpunu satisfakciju za tužioca.“*
43. Presudom Vrhovnog suda, međutim, nije objašnjena nijedna činjenica koja je razmatrana, niti bilo koji specifični razlozi koje je uzet u obzir, kada je značajno preinačen i smanjen iznos prethodno usvojene od strane nižestepenih sudova.

44. U tom smislu, Sud pojašnjava da nema dužnost da razmatra da li je Vrhovni sud pravilno tumačio primenjiv zakon (zakonitost), ali razmatra da li je Vrhovni sud, svojom gore navedenom presudom, povredio individualna prava i slobode zaštićene Ustavom (ustavnost) (vidi, na primer: slučaj br. KI72/14, podnosilac zahteva: *Besa Qirezi*, presuda od 4. februara 2015. godine, stav 65).
45. Osim toga, kao opšte pravilo, utvrđivanje činjenica slučaja i tumačenje zakona su isključivo pitanja za redovne sudove, čiji su nalazi i zaključci u tom pogledu obavezujući za Sud. Međutim, kada je odluka redovnog suda proizvoljna, Sud može i mora da je razmatra (vidi: *Sisojeva i drugi protiv Letonije*, [VV], zahtev br. 60654/00, presuda od 15. januara 2007. godine, stav 89).
46. Zapravo, Sud potencira da se osporena presuda ne poziva ni na jedan činjenični i pravni razlog u vezi sa tim kako se i zašto toliko razlikuje od odluka nižestepenih sudova u pogledu iznosa naknade za nematerijalnu štetu.
47. Vrhovni sud nije obrazložio na osnovu čega je preinačio odluke nižestepenih sudova vezano za određivanje visine naknade za pričinjenu nematerijalnu štetu, i zašto Vrhovni sud smatra da prvobitne odluke nisu adekvatne i u skladu sa prirodom odštete za nematerijalnu štetu.
48. Sud primećuje da su ocene date osporenom presudom, koje opravdavaju odluku, zasnovane na formulaciji „nisu adekvatni i u skladu“, „starosna dob tužioca (...) „priroda povreda i svrha naknade za neaterijalnu štetu“ i „presuđeni iznosi (...) su realni i predstavljaju potpunu satisfakciju“.
49. Međutim, Sud smatra da su bez činjeničnih i pravnih razloga te ocene nisu ubeđujuće prirode i ne mogu ispuniti potrebne standarde za obrazloženu odluku i poštovati prava podnosioca zahteva na obrazloženu odluku, kao što je garantovano Ustavom i EKLJP.
50. Sud smatra da osporena presuda Vrhovnog suda ne opravdava konkretno zašto je iznos naknade za nematerijalnu štetu podnosiocu zahteva izmenjen i smanjen u odnosu na stanovište nižestepenih sudova o istoj stvari.
51. Sud ponavlja da pravo na dobijanje sudske odluke u skladu sa ustavnim pravom uključuje i obavezu sudova da pruže dovoljno razloga za svoje odluke, kako na proceduralnom, tako i na materijalnom nivou.
52. Predhodni zaključak je potvrđen sudskom praksom ESLJP, koja utvrđuje da je obaveza sudova pružanje obrazloženja sa verodostojnim i pravno izgrađenim razlozima za odluku donetu u svakom pojedinačnom slučaju, koja treba da obuhvata pravne kriterijume i činjenične elemente u prilog odluci (vidi: slučaj KI72/12, Ustavni sud, podnosioci zahteva: *Veton Berisha i Ilfete Haziri*, presuda od 7. decembra 2012. godine i KI135/14 podnosilac zahteva: *IKK Classic*, presuda od 8. februara 2016. godine).
53. Slično tome, ESLJP je utvrdio povredu člana 6 (1) (vidi: *Hiro Balani protiv Španije* br. 46/1993/520, ESLJP, presuda od 9. decembra 1994. godine), kada je zaključio da sudovi u redovnom postupku nisu u dovoljnoj meri obrazložili

svoje odluke, niti dali precizne odgovore na suštinske tvrdnje podnosioca, što je onemogućilo da se utvrdi da li su redovni sudovi jednostavno zanemarili to pitanje ili su nameravali da odbace podnesak (u tom slučaju, *mutatis mutandis*, preinače), i ako je tako, koji su bili razlozi za odbacivanje (u tom slučaju, *mutatis mutandis*, preinačenje).

54. Sud ponavlja da obrazloženje treba da omogući licu kome je odluka namenjena i javnosti uopšte da prati obrazloženje koje je uticalo da sud donese određenu odluku.
55. Prema tome, Sud smatra da neuspeh Vrhovnog suda da obezbedi jasne i potpune odgovore na pitanje zašto smatra neophodnim preinačenje iznosa novčane naknade za nematerijalnu štetu, koja se treba isplatiti podnosiocu zahteva od strane SIGME, kao što su nižestepeni sudovi odlučili, predstavlja povredu prava podnosioca na obrazloženu odluku, kao komponente njegovih prava na pravično i nepristrasno suđenje.
56. Stoga, Sud zaključuje da je došlo do povrede člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa stavom 1 člana 6. [Pravo na pravično suđenje] EKLJP.
57. Pored toga, Sud podseća da podnosilac zahteva tvrdi povredu člana 21. [Opšta načela] Ustava. S tim u vezi, Sud smatra da nije potrebno da se bavi tvrdnjama o povredi člana 21. Ustava, jer ne samo što je podnosilac potkrepio tvrdnju, već je utvrđena i povreda člana 31. Ustava i člana 6. EKLJP.

Ocena zahteva za privremenom merom

58. Sud primećuje da podnosilac u zahtevu traži da Sud uvede privremenu meru i obustavi izvršenje presude Rev. br. 308/2015 Vrhovnog suda, sve dok se meritorno ne odluči o ovom zahtevu.
59. Kako bi Sud odobrio privremenu meru, u skladu sa pravilom 55 (4) (b) i (c) Poslovnika, mora da utvrdi da:

“[...]”

(b) je strana koja zahteva uvođenje privremenih mera je dokazala da će pretrpeti nepopravljivu štetu ukoliko se ne dozvoli privremena mera;ili

(c) je privremena mera u javnom interesu.

Ukoliko strana koja zahteva privremene mere nije pokazala potrebne prikaze, Veće za razmatranje treba da preporuči odbijanje zahteva.“

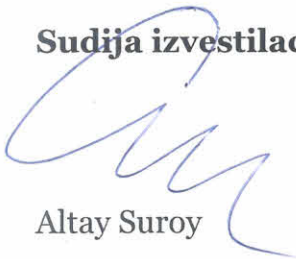
60. Sud smatra da nema osnova da će podnosilac zahteva pretrpeti nepopravljivu štetu, jer novčana naknada ne spada u kategoriju nepopravljive štete.
61. Stoga, što se tiče zahteva podnosioca za privremenom merom, Sud zaključuje da s obzirom da uslovi propisani pravilom 55 (4) (b) i (c) Poslovnika nisu ispunjeni, zahtev za privremenom merom mora da se odbaci.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113.7 Ustava, članom 20. Zakona i pravilima 56 (1) i 74 (1) Poslovnika, većinom, na sednici od 20. maja 2016. godine

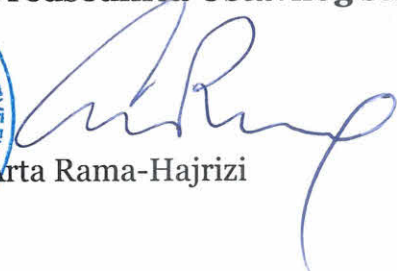
- I. PROGLAŠAVA da je zahtev prihvatljiv
- II. ODBACUJE zahtev za privremenom merom
- III. UTVRĐUJE da je došlo do povrede člana 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava u vezi sa stavom 1 člana 6. [Pravo na pravično suđenje] Evropske konvencije o ljudskim pravima
- IV. PROGLAŠAVA ništavnom presudu Rev. br. 308/2015 Vrhovnog suda Kosova od 12. novembra 2015. godine
- V. VRAĆA presudu Vrhovnog suda na preispitivanje u skladu sa presudom ovog Suda
- VI. OSTAJE posvećen ovom pitanju u toku i skladu sa nalogom
- VII. NALAŽE da ova presuda bude dostavljena stranama i u skladu sa članom 20.4 Zakona, bude objavljena u Službenom listu
- VIII. PROGLAŠAVA da ova Presuda odmah stupa na snagu

Sudija izvestilac

Altay Suroy

Predsednica Ustavnog suda

Arta Rama-Hajrizi